

TRADIȚII ȘI OBICEIURI ÎN LUNA OCTOMBRIE

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ
*Independența
prin Cultură*

Octombrie sau Brumărel, poreclită astfel pentru că aceasta-i „luna când începe să brumuiască”. Într-o poezioară, care circulă în popor, se zice că el, adică Brumărel, pe unde merge pârlește/ și copacii verzi nu-i iubește. O prezentare nu prea măguitoare pentru luna octombrie care are uneori zile plăcute și însorite.

De altfel, și eu, ca mulți alții, consider toamna a fi cel mai frumos anotimp, pe lângă faptul că nu mai este arșița nesuferită a verii, căldura este mângâietoare și plăcută atât trupului cât și vegetației, ca dovadă, bogăția vegetală sărbătorită de Ziua Recoltei. Creștinii sărbătoresc în ziua întâi a acestei luni Acoperământul Maicii Domnului sau Sfântul Procoavă (denumirea acoperământului sicriului). Prin Moldova și Bucovina, după cum se știe, cele mai mari păstrătoare ale tradiției creștine, se crede că Sfântul Procoavă este un sfânt sfințit de Dumnezeu printre cei dintâi. „El acopere pământul cu stratul de zăpadă; de aceea fetele se închină lui ca să le acopere și capul lor cu belșugul părului, precum și să le ajute spre a se mărita cât mai curând”.

Unii spun că sărbătoresc Procoavele ca să-i acopere Maica Domnului și să-i apere: de înec, de foc, de

toate primejdiile, de cumpănă, de năpaste, de vrăjmașul cel rău... Prin unele părți se scot icoanele la câmp și se face aghiasma (Tudor Pamfile, Sărbătorile la români).

Moaștele Cuvioasei Paraschiva, prăznuită în ziua de 14 octombrie, care se află în Bierica Trei Ierarhi din Iași, sunt scoase în procesiune în fiecare an în această zi, ocazie cu care se strânge puhoi de credincioși din toată țara, chiar și în acest an, înfruntând vremea ore în șir pentru a ajunge la racla sfintei care sunt convinși că le rezolvă toate problemele. Sărbătoarea se mai numește și Sfânta Vineri din Iași. Împreună cu o altă sărbătoare a Sfintei Paraschiva, care cade a doua zi de Sfântul Dumitru, la 27 octombrie, alcătuiesc Vinerele. Pe prima, cea din 14 octombrie, unele femei „o postesc”, indiferent în ce zi a săptămânii ar cădea, după cum zic ele, ca să-l roage pe Dumnezeu să ție lumea, să nu ne prăpădească. Între Vinerele (14-27 octombrie) „să nu sameni sacară, că mori”, după cum consemnează și Elena Niculiță-Voronca în Datinele și credințele poporului român, unele credințe ale celor din Mihalcea.

În această zi nu se lucrează și, oricum, nu se coase fiind pericol de trănet, de grindină, precum și de boli de ochi. Alții țin chiar post negru și nu beau vin roșu, nuci și poame care au cruce. Prin unele părți, Vinerea mare este socotită zi de soroc (în loc de ziua de Sfântul Dumitru), acum se încheie învoielile, pentru oi mai ales. Fiind o zi când s-au încheiat muncile câmpului, gospodarii e pregătesc de iarnă, cumpărându-și din târguri haine de iarnă și alte lucruri necesare în gospodărie.

Pelerinaj Sfântul Dumitru

Sfântul Dumitru este prăznuit de creștini în două zile diferite, 26 octombrie, Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir și Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor (ale cărui moaște se află în Catedrala Patriarhală).

Una dintre cele mai mari sămbete a morților sau a moșilor, cum i se mai spune, este aceea care cade înainte de 26 octombrie, și se mai numește și Moșii de toamnă sau Moșii cei mari precum și Moșii de Sfântul Dumitru sau de Sâmedru. Prin Moldova, în această zi se împarte grâu fiert cu unt, lapte sau brânză, colaci și bineînțeles, lumânări. Prin unele locuri, această pomană este însoțită de următoarele cuvinte: „Voi moși, strămoși/să-mi fiți tot voioși, să-mi dați spor în cas,/ Cu mult pe masă,/ Cu mult ajutor/ În câmpul cu flori”.

În ajun de Sfântul Dumitru, mai cu seamă prin Oltenia și prin părțile de apus ale țării, tinerii, într-o atmosferă plină de veselie, pregătesc brazii pentru Focul lui Sâmedru. „Și când clopotele de

vecernie pornesc să sune (...) un copil aruncă o lumânărică aprinsă în strujele uscate. Puțin fum, și îndată limbi de foc aleargă în toate părțile căutând pradă de rumegat. Vârful plăpând al bradului se sucește odată, ca șarpele prins de cap, aruncă potop de ghirapi roșii și-și pleacă-n jos căpușorul răpus”, după cum evocă Tudor Pamfile momentul, în savurosul fragment poetic. Și astfel petrec până târziu în noapte, tinerii întețind focul, iar bătrâne și neveste vin încărcate cu tot felul de bunătăți: pâine caldă, covrigei, colăcei unși cu miere și mirodenii, nuci, ca să întrețină buna dispoziție.

Când e vulvoarea mai mare, tineretul sare peste vâlvățai. Zarva se stinge cu încetul, femeile au terminat merindele și se retrage fiecare pe la casa lui, dar nu înainte de a stinge focul, ca să nu se întâmple vreo nenorocire și să se aprindă satul. Înainte de plecare, ia fiecare câte un tăciune pe care-l aruncă în grădinile cu pomi, ca să dea rod bogat în anul ce vine, că așa-i credința. Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir a trăit pe vremea lui Dioclețian (284-305), el și oamenii lui prigoneau creștinii. Cum fusese și tatăl său, Dimitrie era prefect al Tesalonicului. Dar pentru că a refuzat să participe la ceremoniile păgâne, a fost închis și după aceea, pentru că favoritul împăratului fusese învins la jocuri de un creștin, binecuvântat de Dimitrie, împăratul poruncește să fie ucis. Sfântul a murit ca și Hristos, împuns în coastă.

Sfântul Dimitrie Basarabov, fiu de crescători de animale, a trăit pe vremea statului româno-bulgar, s-a călugărit și s-a retras într-o peșteră pe valea Lomului, unde a viețuit ca un ascet. După moartea sa, gura peșterii a fost astupată de bolovani și n-a mai știut nimeni de el până când se zice că l-a visat o fetiță bolnavă. Cuviosul i-a promis acesteia că o va vindeca dacă ea va avea grijă ca moaștele lui să fie scoase din peștera inundată.

A fost depus mai întâi în biserica satului; în 1774, a fost adus la București și pus în Catedrala mitropolitană, unde se află și astăzi. Și, în fiecare an, de Sfântul Dumitru, fie ploaie, fie vânt, credincioșii stau liniștiți la coadă ca să se roage sfântului să îi ajute în nevoile lor.

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*

Sfântul Dumitru este iubit de popor și pe seama lui circulă multe povești. Una dintre ele vorbește despre cucernicia acestuia. Se zice că sfântul era paznic la vite și avea mare credință în Dumnezeu. Odată, din întâmplare a omorât o pasăre, drept pedeapsă a umblat desculț trei ani. El a trăit prin munții Balcani, unde a și murit într-un an în care a fost o vreme foarte rea. Când s-au topit zăpezile, apele au purtat trupul sfântului până la râul Lom pe partea bulgărească a apei. Pe vremea războiului dintre ruși și turci, soldații, ajungând prin preajmă, văzură o candelă aprinsă. Dar negăsind nimic, au săpat pământul și au dat de trupul sfântului. Când l-au tras la mal, observară că și candela s-a tras lângă el. Oriunde îl mutau, candela venea lângă el. Atunci înțeleseră rușii că aveau de-a face cu o minune dumnezeiască. Moaștele sfântului au fost trecute în Țara Românească, unde preoții i-au făcut slujbe și, în cele din urmă, i-au depus moaștele în Mitropolia din București, unde se află și acum.

O altă relatare despre sfântul, acesta este un basm asemănător cu Povestea porcului a lui Ion Creangă.

Tânăra soție a flăcăului transformat în porc a trebuit să-l caute încălțată cu opinci de fier ca să-l găsească, pentru că ascultase de sfatul maică-sii și încercase să-i vadă chipul în timpul nopții.

Și o variantă a acestui basm povestește întâmplarea unui moș și a unei babe, care, neavând copii, și-au luat un porc. El a fost singurul care a putut trece probele impuse de împărat pentru a-și mărita fata.

Urmează din nou nerăbdarea fetei, care arde pielea porcului când acesta dormea, alergătura prin lume după el, care se zice că a durat nouă ani. În cele din urmă l-a găsit și au trăit fericiți până la adânci bătrâneți.

BEATRICE KISELEFF

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ *Independența
prin Cultură*